

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2016. január 28.*

„Előzetes döntéshozatal — EUMSZ 49. cikk és EUMSZ 56. cikk — Letelepedés szabadsága — Szolgáltatásnyújtás szabadsága — Szerencsejátékok — A Bíróságnak a fogadások gyűjtésére irányuló tevékenységre vonatkozó koncessziók nemzeti szabályozását az uniós joggal összeegyeztethetetlennek nyilvánító ítélete — A rendszer új pályázati eljárás útján történő átalakítása — A tulajdont képező és a játékok kezelésére és gyűjtésére szolgáló hálózatot alkotó tárgyi eszközök és immateriális javak használatának ingyenes átengedése — Korlátozás — Nyomós közérdekek — Arányosság”

A C-375/14. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunale di Frosinone (frosinonei bíróság, Olaszország) a Bírósághoz 2014. augusztus 6-án érkezett, 2014. július 9-i határozatával terjesztett elő az előtte

Rosanna Laezza ellen folytatott büntetőeljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: M. Ilešič, a második tanács elnöke, a harmadik tanács elnökeként eljárva, A. Arabadjiev, C. Toader (előadó), E. Jarašiūnas és C. G. Fernlund bírák,

főtanácsnok: N. Wahl,

hivatalvezető: V. Giacobbo-Peyronnel tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2015. szeptember 17-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- R. Laezza képviseletében D. Agnello, R. Jacchia, A. Terranova, F. Ferraro és M. Mura avvocati,
- az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: P. Marrone és S. Fiorentino avvocati dello Stato,
- a belga kormány képviseletében J. Van Holm, L. Van den Broeck és M. Jacobs, meghatalmazotti minőségben, segítőik: P. Vlaeminck, B. Van Vooren és R. Verbeke advocaten,
- az Európai Bizottság képviseletében E. Montaguti és H. Tserepa-Lacombe, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2015. november 26-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

* Az eljárás nyelve: olasz.

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 49. cikk és az EUMSZ 56. cikk értelmezésére vonatkozik.
- 2 Ezt a kérelmet a R. Laezza ellen a fogadások gyűjtésére irányadó olasz jogszabályok megsértése miatt indult büntetőeljárásban terjesztették elő.

Jogi háttér

- 3 A módosításokat követően a 2012. április 26-i 44. sz. törvénnyé (a GURI 2012. április 28-i 99. számának rendes kiegészítése) alakított, az adóegyszerűsítésre, az ellenőrzési eljárások hatékonyságának javítására és megerősítésére vonatkozó sürgős rendelkezésekről szóló, 2012. március 2-i 16. sz. törvényerejű rendelet (decreto-legge – Disposizioni urgenti in materia di semplificazioni tributarie, di efficientamento e potenziamento delle procedure di accertamento; a GURI 2012. március 2-i 52. száma; a továbbiakban: 2012. évi törvényerejű rendelet) 10. cikkének (9g) és (9h) bekezdése előírja:

„(9g) A nyilvános játékokra vonatkozó rendelkezések – köztük a sporteseményekre, a lóversenyekre és a nem sportjellegű eseményekre történő fogadásokra vonatkozó rendelkezések – átszervezése keretében a jelen bekezdés rendelkezéseinek célja az említett átszervezés előmozdítása a szóban forgó fogadások gyűjtésére irányuló koncessziók lejáratainak első körben történő időbeli kiigazítása révén, tiszteletben tartva az azon személyek kiválasztására vonatkozó nemzeti szabályoknak az Európai Unió Bírósága által (a C-72/10. és C-77/10, EU:C:2012:80 sz. [Costa és Cifone] egyesített ügyekben) 2012. február 16-án hozott ítéletben ismertetett elvekhez való hozzáigazítására irányuló követelményt, akik a sporteseményekre, a lóversenyekre és a nem sportjellegű eseményekre történő fogadásokat az állam javára gyűjtik. E célból, figyelemmel az említett fogadások gyűjtésére irányuló koncessziók csoportjának következő lejárati időpontjára, az állami monopóliumok önálló igazgatósága [(később: vám- és monopóliumügyi hivatal – Agenzia delle dogane e dei Monopoli, a továbbiakban: ADM)] azonnali hatállyal, de legkésőbb 2012. július 31-ig, pályázati eljárást ír ki az említett fogadásokat gyűjtő személyek kiválasztására, tiszteletben tartva legalább a következő szempontokat:

- a) az eljárásban azok vehetnek részt, akik az Európai Gazdasági Térség azon államában, ahol székhellyel és operatív székhellyel rendelkeznek, az említett állam jogrendjének hatályos rendelkezései alapján kiállított, érvényes és hatályos engedély alapján már folytattak játékok tétjeinek gyűjtésére irányuló tevékenységet, és akik megfelelnek a tisztességesség és megbízhatóság követelményeinek is, valamint az ADM által meghatározott gazdasági és vagyoni feltételeknek, figyelemmel a (2011. július 15-i 111. sz. törvénnyel módosított, az állam éves és többéves költségvetésének elkészítésére vonatkozó rendelkezésekről szóló, 2010. december 13-i 220. sz. törvény [2011. évi stabilitási törvény] [legge n. 220 – Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge di stabilità 2011)], (a GURI 2010. december 21-i 297. számának rendes kiegészítése) 2010. december 13-i 220. sz. törvény (a továbbiakban: 2011. évi stabilitási törvény)] 1. cikkének (77) bekezdése értelmében], valamint a módosításokat követően a 2011. július 15-i 111. sz. törvénnyel törvénnyé alakított 2011. július 6-i 98. sz. törvényerejű rendelet vonatkozó rendelkezéseire;
- b) a sporteseményekre, a lóversenyekre és a nem sportjellegű eseményekre történő fogadások gyűjtésére irányuló koncessziókat 2016. június 30-ig szóló lejárattal ítélik oda, a gyűjtés kizárólag fizikai hálózat keretében, maximum 2000 iroda részvételével történik, amelyek kizárólagos

tevékenységként végzik a nyilvános játékok termékeinek kereskedelmét, ezen irodák közötti vagy más hasonló fogadások gyűjtésével foglalkozó, már működő irodától számított minimális távolságra vonatkozó megkötés nélkül;

- c) az ár alkotóelemeként a szerződés értéke 11 000 euróban kerül meghatározásra irodánként;
- d) a koncessziós szerződést az Európai Unió Bírósága által 2012. február 16-án hozott, fent hivatkozott ítéletben ismertetett minden további elvnek, valamint a nyilvános játékokra vonatkozó, összeegyeztethető és hatályos nemzeti rendelkezéseknek megfelelő tartalommal kell megkötni;
- e) bármely településen vagy tartományban lehetőség van irodák működtetésére, területi alapú számbeli korlátozás, illetve más, hasonló fogadások gyűjtésére már feljogosított koncessziójogosulthoz képest kedvezőbb feltételek vagy mindenesetre olyan feltételek nélkül, amelyek ez utóbbiak számára kedvezőbbnek bizonyulhatnak;
- f) a módosításokat követően a 2011. július 15-i 111. sz. törvénnyel törvénnyé alakított 2011. július 6-i 98. sz. törvényerejű rendelet 24. cikke rendelkezéseinek megfelelő biztosíték letétele.

(9h) A (9g) bekezdés szerinti, fogadások gyűjtésére feljogosított koncessziójogosultak a koncesszió 2012. június 30-i lejárátát követően a hivatkozott bekezdésnek megfelelően odaítélt koncessziós szerződések megkötésének napjáig folytathatják a fogadások gyűjtésére irányuló tevékenységüket.”

4 A 2012. évi törvényerejű rendelet fent említett rendelkezései alapján negyven hónapra szóló koncessziókat ítélték oda, míg a korábban odaítélt koncessziók kilenc és tizenkét év közötti időtartamra szóltak.

5 A 2011. évi stabilitási törvény 1. cikkének (77) bekezdése értelmében:

„A nyilvános játékok szervezése és irányítása keretében a köz- és magánérdekek közötti megfelelő egyensúly biztosítása érdekében, figyelemmel a játékok területén fennálló állami monopóliumra [...], valamint a versenyeztetés ebben az ágazatban alkalmazandó, többek között uniós elveire, hozzájárulva továbbá a szabálytalan vagy illegális játékok Olaszországban való terjesztése elleni küzdelem, a fogyasztók, különösen a kiskorúak védelme, a közrend, a kiskorúak általi játék és a szervezett bűnözés játékgazatba való beszivárgása elleni küzdelem eredményességének és hatékonyságának javításához szükséges alapok megszilárdításához [...] [az ADM] haladéktalanul aktualizálja a nyilvános játékok működtetésére és – a távolságitól eltérő, vagy mindenesetre fizikai hálózat útján történő – gyűjtésére vonatkozó koncessziókhoz való hozzáférést biztosító megállapodásmintát.”

6 A 2011. évi stabilitási törvény 1. cikke (78) bekezdése b) pontjának 26. alpontja szerint a koncessziós szerződésnek kötelezően tartalmaznia kell egy olyan szerződéses rendelkezést, amely előírja „a koncesszió időtartamának lejártakor a játékok kezelésére és gyűjtésére szolgáló infrastrukturális hálózatnak az [ADM] részére történő ingyenes átengedés[ét] vagy átszállás[át] [...], kizárólag ez utóbbi előzetes, az említett lejárati idő előtt legalább hat hónappal, vagy a koncesszió visszavonására vagy megszüntetésére vonatkozó határozatban közölt felszólítására”.

7 A koncessziós szerződésnek a 2012-ben megszervezett pályázati eljáráshoz csatolt tervezete (a továbbiakban: szerződéstervezet) tartalmazza a koncesszió visszavonásának és megszüntetésének okait.

8 Ily módon a szerződéstervezet 23. cikke (2) bekezdésének a), e) és k) pontja értelmében a visszavonásra és a megszüntetésre az ADM megítélése szerint a koncessziójogosult szükséges megbízhatóságának, szakmai hozzáértésének és etikusságának hiányát bizonyító jogsértések miatti bírósághoz fordulás esetén, a nyilvános játékoknak a hatályos törvényi, rendeleti és szerződéses rendelkezésekben

előírtaktól eltérő szabályok és módszerek szerinti szervezésének, működtetésének és gyűjtésének esetén, illetve a fogadásokkal és a játékkal szembeni fellépésre vonatkozó szabályozásnak a hatáskörrel rendelkező szervek által megállapított megsértése esetén kerülhet sor.

9 A szerződéstervezet 25. cikke előírja:

„(1) A koncessziójogosult az ADM kifejezett felszólítása esetén és a felszólításban megállapított időszakra kötelezettséget vállal arra, hogy a tevékenységnek a koncesszióban foglalt végső határidő lejártával, illetve a koncesszió megszüntetésére vagy visszavonására vonatkozó határozat révén történő megszűnésekor az ADM vagy az ADM által versenyeztetési eljárás nyomán kiválasztott más koncessziójogosult részére harmadik személyek jogaitól és követeléseitől mentesen és az alábbi bekezdésekben előírt módon, ingyenesen átengedi a játékok kezelésére és gyűjtésére szolgáló hálózatot alkotó és a tulajdonát képező tárgyi eszközök és immateriális javak használatát.

(2) Az átengedés tárgyát képező eszközök az 5. cikk (1) bekezdése e) pontjának rendelkezései szerint a leltárban és annak későbbi módosításaiban kerülnek azonosításra.

(3) Az átengedési ügyletek – amelyekre az ADM és a koncessziójogosult között kontradiktórius eljárásban kerül sor a megfelelő jegyzőkönyvek felvételével – a szerződés tartamának lejártát megelőző félévben kezdődnek meg, azon követelmény szem előtt tartásával, hogy a rendszer működőképessége ezen időszakban se kerüljön veszélybe, amennyiben az eszközöket az elektronikus hálózat működésének folyamatosságát biztosító feltételek mellett kell átadni az ADM részére. A berendezések, a felszerelések és az elektronikus hálózat minden más alkotóelemének esetleges fizikai átadásával kapcsolatos költségek a koncessziójogosultat terhelik.

[...]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 10 Az Egyesült Királyságban bejegyzett Stanley International Betting Ltd, valamint máltai leányvállalata, a Stanleybet Malta Ltd „adatátviteli központoknak” (a továbbiakban: AÁK) nevezett gazdasági szereplőkön keresztül működik Olaszországban a játékok gyűjtésének területén. Az AÁK jogosultjai tevékenységüket Olaszországban körülbelül tizenöt éve megbízási szerződéssel szabályozott jogviszony alapján végzik, anélkül hogy koncessziós jogosultsággal vagy rendőrségi engedéllyel rendelkeznének.
- 11 Miután a 2014. június 5-én, a frosinonei (Olaszország) vám- és pénzügyőrség (Guardia di Finanza) által az R. Laezza kezelésében lévő és a Stanleybet Malta Ltd máltai társasággal szerződéses kapcsolatban álló egyik AÁK-ban végzett ellenőrzés lehetővé tette annak megállapítását, hogy ebben a központban engedély nélkül folytatnak a fogadások gyűjtésére irányuló tevékenységet, zár alá vettek az e fogadások fogadása és továbbítása céljából alkalmazott bizonyos informatikai berendezéseket.
- 12 2014. június 10-i határozatával a Tribunale di Cassino (cassinói bíróság) vizsgálóbírója jóváhagyta a zár alá vételt és elrendelte az említett berendezések lefoglalását.
- 13 R. Laezza az e határozat megsemmisítése iránti kérelmet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz. Ebben a kérelemben az érdekelt ezenkívül hivatkozott a Stanley-csoportba tartozó azon társaságoknak a 2012. évi törvényerejű rendelet 10. cikkének (9g) és (9h) bekezdése alapján az olaszországi szerencsejáték-koncessziókra vonatkozóan megszervezett pályázati eljárással szemben – az annak hátrányosan megkülönböztető jellegére hivatkozással történő – indított keresetére is, amely társaságokhoz az általa kezelt AÁK kapcsolódik.

- 14 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a Consiglio di Stato (államtanács) a Stanley International Betting és Stanleybet Malta ítélet (C-463/13, EU:C:2015:25) alapjául szolgáló ügyben már terjesztett a Bíróság elé két kérdést előzetes döntéshozatal céljából, amelyek többek között az új koncesszióknak a régiékhöz képest rövidebb időtartamára vonatkoznak, de úgy véli, hogy az uniós joggal nem ellentétes az ezen időtartamot rögzítő nemzeti rendelkezés.
- 15 Ez a bíróság mindazonáltal emlékeztet arra, hogy a szerződéstervezet 25. cikke előírja a koncessziójogosult azon kötelezettségét, hogy a tevékenységnek a koncesszióban foglalt határidő lejárta miatt, illetve a megszüntetésre vagy visszavonásra vonatkozó határozat révén történő megszűnésekor ingyenesen engedje át a játékok kezelésére és gyűjtésére szolgáló hálózatot alkotó és a tulajdonát képező tárgyi eszközök és immateriális javak használatát.
- 16 Márpedig az említett bíróság álláspontja szerint, noha az Olaszországban jogszabályi előzményekkel nem rendelkező e rendelkezést esetlegesen valamiféle büntető jellegű logika igazolhatja, amennyiben a tevékenység megszűnésére a koncesszió megszüntetésére vagy visszavonására vonatkozó határozat alapján kerül sor, különösen hátrányosnak tűnik azokban az esetekben, amelyekben a tevékenység megszűnésére pusztán a koncessziós időszak lejárta miatt kerül sor. Ehhez hozzáadódik a koncessziójogosultnak az említett ingyenes átengedés valamennyi költségének viselésére irányuló kötelezettsége.
- 17 A kérdést előterjesztő bíróság szerint kétséges, hogy a régi és az új koncessziójogosultak tekintetében alkalmazott ilyen eltérő bánásmód igazolható lenne a közérdeken alapuló feltétlenül érvényesítendő követelménnyel.
- 18 E körülmények között a Tribunale di Frosinone (frosinonei bíróság) az eljárást felfüggesztette, és a következő kérdést terjesztette előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni a Costa és Cifone ítéletében [(C-72/10 és C-77/10, EU:C:2012:80)] megállapított elvek tükrében értelmezett EUMSZ 49. és azt követő, valamint EUMSZ 56. és azt követő cikkeket, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés, amely kötelezően előírja a játékok kezelésére és gyűjtésére szolgáló hálózatot alkotó és a koncessziójogosult tulajdonát képező tárgyi eszközök és immateriális javak használatának ingyenes átengedését a tevékenységnek a koncesszióban foglalt végső határidő lejártával, illetve a megszüntetésre vagy visszavonásra vonatkozó határozat révén történő megszűnésekor?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 19 Előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra kíván választ kapni, hogy az EUMSZ 49. cikket és az EUMSZ 56. cikket akként kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló azon nemzeti rendelkezés, amely arra kötelezi a koncessziójogosultat, hogy a játékok kezelésére és gyűjtésére szolgáló hálózatot alkotó és a tulajdonát képező tárgyi eszközök és immateriális javak használatát a tevékenységnek a koncessziós időszak lejárta miatti megszűnésekor, illetve a megszüntetésre vagy visszavonásra vonatkozó határozat révén történő megszűnésekor ingyenesen átengedje.
- 20 Előzetesen hangsúlyozni kell, hogy – amint arra a főtanácsnok indítványának 27. és 28. pontjában lényegében rámutatott – a jelen ügy kizárólag a szerződéstervezet 25. cikkének az uniós joggal való összeegyeztethetőségére vonatkozik, és nem elemezhető úgy, mint amely teljes egészében az Olaszországban a szerencsejáték-ágazatban 2012-ben kialakított új koncessziós rendszer egészében való megkérdőjelezésére irányul.

Az EUMSZ 49. cikkben és az EUMSZ 56. cikkben biztosított szabadságok korlátozásának fennállásáról

- 21 Elsősorban emlékeztetni kell arra, hogy a letelepedés és/vagy a szolgáltatásnyújtás szabadsága korlátozásának tekintendő minden olyan intézkedés, amely az EUMSZ 49. cikk és az EUMSZ 56. cikk által biztosított szabadságok gyakorlását tiltja, zavarja vagy kevésbé vonzóvá teszi (Stanley International Betting és Stanleybet Malta ítélet, C-463/13, EU:C:2015:25, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 22 A Bíróság már megállapította, hogy az a tagállami szabályozás, amely valamely gazdasági tevékenység gyakorlását koncessziós jog megszerzéséhez köti, és a koncesszió megszüntetésének különféle eseteiről rendelkezik, az EUMSZ 49. cikk és az EUMSZ 56. cikk által biztosított szabadságok korlátozásának minősül (Stanley International Betting és Stanleybet Malta ítélet, C-463/13, EU:C:2015:25, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 23 A jelen ügyben – amint arra a főtanácsnok indítványának 62. és 63. pontjában lényegében rámutatott – az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló nemzeti rendelkezés alkalmas lehet arra, hogy kevésbé vonzóvá tegye e tevékenység gyakorlását, amely rendelkezés arra kötelezi a koncessziójogosultat, hogy a fogadások gyűjtéséhez használt berendezések használatát a tevékenység megszűnésekor ingyenesen átengedje, többek között akkor is, ha a megszűnésre a koncessziós időszak pusztán lejártja miatt kerül sor. Valamely vállalkozás számára annak kockázata, hogy pénzügyi ellentételezés nélkül át kell engednie a birtokában lévő eszközök használatát, akadályozhatja befektetésének nyereségességét.
- 24 Meg kell tehát állapítani, hogy az alapeljárásban szóban forgó nemzeti rendelkezés az EUMSZ 49. cikkben és az EUMSZ 56. cikkben biztosított szabadságok korlátozását képezi.

Az EUMSZ 49. cikkben és az EUMSZ 56. cikkben biztosított szabadságok korlátozásának állítólagosan hátrányosan megkülönböztető jellegéről

- 25 Másodsorban pontosítani kell, hogy noha a Bíróság meghatározott bizonyos számú olyan nyomós közérdeket, amelyekre az EUMSZ 49. cikkben és az EUMSZ 56. cikkben biztosított szabadságok korlátozásának igazolása érdekében hivatkozni lehet, ezekre a célkitűzésekre hátrányosan megkülönböztető módon alkalmazott korlátozások igazolása érdekében nem lehet hivatkozni (lásd ebben az értelemben: Blanco és Fabretti ítélet, C-344/13 és C-367/13, EU:C:2014:2311, 37. pont).
- 26 Amennyiben ugyanis az alapeljárásban szóban forgó korlátozó rendelkezés hátrányosan megkülönböztető lenne, kizárólag az EUMSZ 51. cikkben és az EUMSZ 52. cikkben előírt közrendi, közbiztonsági és közegészségügyi okokból lehetne igazolt, amely okok között nem szerepel a jelen ügyben hivatkozott, a szerencsejátékokhoz kapcsolódó bűnözés elleni küzdelem és a fogadások gyűjtésével kapcsolatos jogszerű tevékenység folytonossága sem (lásd analógia útján: Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti ítélet, C-451/03, EU:C:2006:208, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 27 R. Laezza e tekintetben előadja, hogy az alapeljárásban szóban forgó rendelkezés azért hátrányosan megkülönböztető jellegű, mert eltérő bánásmódot vezet be egyrészt a 2012. évi törvényerejű rendelet 10. cikkének (9g) és (9h) bekezdése alapján megszervezett pályázati eljárás során koncessziót szerző gazdasági szereplők, másrészt pedig a korábbi pályázati eljárások során koncessziót szerző gazdasági szereplők között, amennyiben ezen utóbbi gazdasági szereplők az említett eszközök hosszabb amortizációs időszakát élvezhették azt megelőzően, hogy a fogadások gyűjtésére irányuló tevékenységhez alkalmazott eszközök használatának a koncesszió lejártakor történő ingyenes átengedésére irányuló esetleges kötelezettséget előírták volna velük szemben.

- 28 Mindazonáltal – amint arra a főtanácsnok indítványának 66. és 67. pontjában lényegében rámutatott – úgy tűnik, hogy a Bírósághoz benyújtott információkból az következik, hogy az alapeljárásban szóban forgó rendelkezés a 2012. évi törvényerejű rendelet 10. cikkének (9g) és (9h) bekezdése alapján 2012-ben indított pályázati eljárásban részt vevő valamennyi gazdasági szereplőre megkülönböztetés nélkül vonatkozik, letelepedési helyüktől függetlenül.
- 29 Ily módon az alapeljárásban szóban forgó rendelkezés esetlegesen hátrányosan megkülönböztető jellegének értékeléséhez nem tűnik relevánsnak az a körülmény, hogy az olasz hatóságok úgy döntöttek, hogy valamely konkrét időpontban módosítják azokat a feltételeket, amelyek mellett az engedéllyel rendelkező valamennyi gazdasági szereplő Olaszország területén a fogadások gyűjtésével kapcsolatos tevékenységét végzi.
- 30 A kérdést előterjesztő bíróság feladata azonban az új pályázati eljárást övező valamennyi körülmény átfogó elemzését követően annak értékelése, hogy az említett rendelkezés hátrányosan megkülönböztető jellegű-e.

Az EUMSZ 49. cikkben és az EUMSZ 56. cikkben biztosított szabadságok korlátozásának igazoltságáról

- 31 Harmadsorban azt kell értékelni, hogy az EUMSZ 49. cikkben és az EUMSZ 56. cikkben biztosított szabadságoknak az alapeljárásban szóban forgó rendelkezés képezte korlátozása megengedhető-e az EUMSZ 51. cikkben és az EUMSZ 52. cikkben kifejezetten előírt, az EUMSZ 62. cikk alapján a szolgáltatásnyújtás szabadsága tárgyában egyaránt alkalmazandó eltérések címén közrendi, közbiztonsági és közegészségügyi okokból, illetve – arra az esetre, ha a kérdést előterjesztő bíróság azt állapítja meg, hogy ezt a rendelkezést hátrányos megkülönböztetéstől mentesen alkalmazzák –, hogy azt igazolja-e a fogyasztók védelméhez, valamint a csalásnak és a polgárok játékhoz kapcsolódó túlzott kiadásokra ösztönzésének a megelőzéséhez (HIT és HIT LARIX ítélet, C-176/11, EU:C:2012:454, 21. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat) hasonló nyomós közérdek (lásd ebben az értelemben: Digibet és Albers ítélet, C-156/13, EU:C:2014:1756, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 32 E tekintetben a Bíróság a szerencsejátékokra vonatkozó olasz szabályozást illetően már megállapította, hogy a szerencsejátékokhoz kapcsolódó bűnözés elleni küzdelemre irányuló célkitűzés igazolhatja az e szabályozásból eredő alapvető szabadságok korlátozását (lásd ebben az értelemben: Biasci és társai ítélet, C-660/11 és C-8/12, EU:C:2013:550, 23. pont).
- 33 A jelen ügyben az olasz kormány azt állítja, hogy az alapeljárásban szóban forgó rendelkezést – a szerencsejátékokhoz kapcsolódó bűnözés elleni küzdelemre irányuló célkitűzéssel összefüggésben – a párhuzamos, jogellenes tevékenység kialakulásának megakadályozása céljából a fogadások gyűjtésével kapcsolatos jogszerű tevékenység folytonosságának biztosítására irányuló érdek igazolja.
- 34 Egy ilyen célkitűzés képezhet az alapvető szabadságok alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló korlátozásának igazolására alkalmas nyomós közérdeket.
- 35 Mindenesetre a kérdést előterjesztő bíróság hatáskörébe tartozik azon célkitűzések meghatározása, amelyek megvalósítására az említett rendelkezés valójában irányul (lásd ebben az értelemben: Pflieger és társai ítélet, C-390/12, EU:C:2014:281, 47. pont).

Az EUMSZ 49. cikkben és az EUMSZ 56. cikkben biztosított szabadságok korlátozásának arányosságáról

- 36 Negyedsorban azt kell megvizsgálni, hogy az alapeljárásban szóban forgó korlátozás alkalmas-e az elért kívánt célkitűzés megvalósításának biztosítására, és nem lépi-e túl az annak megvalósításához szükséges mértéket, tekintettel arra, hogy valamely korlátozó nemzeti jogszabály csak akkor felel meg ennek a

feltételnek, ha azt valóban koherens és szisztematikus módon kívánja elérni (lásd ebben az értelemben: HIT és HIT LARIX ítélet, C-176/11, EU:C:2012:454, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 37 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a kérdést előterjesztő bíróság feladata az új koncessziók odaítélését övező körülmények átfogó értékelése során annak a – Bíróság által nyújtott útmutatás figyelembevételével történő – vizsgálata, hogy az alapeljárásban szóban forgó korlátozás az arányossága tekintetében megfelel-e a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következő feltételeknek (lásd ebben az értelemben: Digibet és Albers ítélet, C-156/13, EU:C:2014:1756, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 38 Ami azt a kérdést illeti, hogy az alapeljárásban szóban forgó korlátozás alkalmas-e az elérni kívánt célkitűzés megvalósításának biztosítására, a kérdést előterjesztő bíróságnak többek között azt kell majd megvizsgálnia – amint arra a főtanácsnok indítványának 91–93. pontjában rámutatott –, hogy érintheti-e az alapeljárásban szóban forgó rendelkezésnek az elérni kívánt célkitűzés megvalósítására való alkalmasságát az a körülmény, hogy a játékok kezelésére és gyűjtésére szolgáló hálózatot alkotó tárgyi eszközök és immateriális javak használatának az ADM vagy más koncessziójogosult részére történő ingyenes átengedését nem szisztematikus módon írják elő, hanem arra csak „az ADM kifejezett felszólítása esetén” kerül sor.
- 39 Ami azt a kérdést illeti, hogy ez a rendelkezés nem lépi-e túl az elérni kívánt célkitűzés megvalósításához szükséges mértéket, nem lehet kizárni, hogy – az érintett koncessziós szerződés szankcióként való megszüntetése vagy visszavonása esetén – arányos a játékok kezelésére és gyűjtésére szolgáló hálózatot alkotó tárgyi eszközök és immateriális javak használatának az ADM vagy más koncessziójogosult részére történő ingyenes átengedése.
- 40 Ezzel szemben nem szükségszerűen ez a helyzet – amint azt a főtanácsnok indítványának 88. pontjában jelezte –, amikor a tevékenység megszűnésére kizárólag a koncesszió lejáta miatt kerül sor.
- 41 Abban az esetben ugyanis, ha a 2012. évi törvényerejű rendelet elfogadását megelőzően kötött szerződésekénél érezhetően rövidebb időszakra kötött koncessziós szerződés rendes lejáta következik be, úgy tűnik, hogy az ilyen kötelezővé tett átengedés ingyenes jellege szembemegy az arányosság követelményével, különösen akkor, ha a fogadások gyűjtésével kapcsolatos engedélyezett tevékenység folytonosságára irányuló célkitűzés kevésbé korlátozó intézkedésekkel – például az érintett eszközök kötelezővé tett, de visszerhes, piaci áron történő átruházásával – is elérhető.
- 42 Amint arra a főtanácsnok indítványának 96. és 97. pontjában rámutatott, a kérdést előterjesztő bíróság feladata lesz, hogy az alapeljárásban szóban forgó rendelkezés arányossága vizsgálatának keretében a kötelezővé tett átengedés tárgyát képező eszközök forgalmi értékét is figyelembe vegye.
- 43 Ezenfelül hangsúlyozni kell a jogbiztonság elvének sérelmét, amelyet az alapeljárásban szóban forgó rendelkezés átláthatóságának hiánya maga után vonhat. Ez a rendelkezés ugyanis, amely azt írja elő, hogy a játékok kezelésére és gyűjtésére szolgáló hálózatot alkotó eszközök használatának ingyenes átengedésére nem szisztematikus módon, hanem kizárólag „az ADM kifejezett felszólítása esetén” kerül sor, nem pontosítja azokat a feltételeket és részletes szabályokat, amelyek mellett ilyen kifejezett felszólítás tehető. Márpedig az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló pályázati eljárás feltételeit és részletes szabályait világosan, pontosan és egyértelműen kell megfogalmazni (lásd ebben az értelemben: Costa és Cifone ítélet, C-72/10 és C-77/10, EU:C:2012:80, 92. pont és a rendelkező rész).
- 44 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 49. cikket és az EUMSZ 56. cikket akként kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló azon korlátozó nemzeti rendelkezés, amely arra kötelezi a koncessziójogosultat, hogy a játékok kezelésére és gyűjtésére szolgáló hálózatot alkotó és a tulajdonát képező tárgyi eszközök és immateriális javak használatát a tevékenységnek a koncessziós időszak

lejárta miatti megszűnésekor ingyenesen átengedje, amennyiben ez a korlátozás túllépi az e rendelkezéssel ténylegesen elérni kívánt célkitűzés megvalósításához szükséges mértéket, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia.

A költségekről

- 45 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

Az EUMSZ 49. cikket és az EUMSZ 56. cikket akként kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló azon korlátozó nemzeti rendelkezés, amely arra kötelezi a koncessziójogosultat, hogy a játékok kezelésére és gyűjtésére szolgáló hálózatot alkotó és a tulajdonát képező tárgyi eszközök és immateriális javak használatát a tevékenységnek a koncessziós időszak lejárta miatti megszűnésekor ingyenesen átengedje, amennyiben ez a korlátozás túllépi az e rendelkezéssel ténylegesen elérni kívánt célkitűzés megvalósításához szükséges mértéket, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia.

Aláírások